

Quaresma 2016

«La misericòrdia: "On és el teu germà?" (Gn 4,9)»

Torelló, 27 de febrer i 5 de març de 2016

1. L'any sant

- **Ex 23,10-11:** *»Tens sis anys per a sembrar la teva terra i recollir-ne el fruit, però el setè any deixa-la reposar, no en recullis el fruit. Deixa que en mengin els pobres del teu poble, i el que resti, que s'ho mengin els animals feréstecs. Fes el mateix amb la teva vinya i el teu oliverar.*
- **Lv 25,1-28:** *El Senyor va parlar a Moisès dalt de la muntanya del Sinaí. Li digué: -Comunica això als israelites: »Quan haureu entrat al país que jo us dono, deixeu reposar la terra cada set anys. És un any de repòs en honor del Senyor. »Sembra el teu camp durant sis anys, esporga igualment durant sis anys la teva vinya i recull-ne el fruit. Però l'any setè serà un any de repòs per a la terra, un any de repòs consagrat al Senyor: no sembris el camp ni esporguis la vinya; no seguis el que creixi espontàniament després de l'última collita ni veremis els raïms dels ceps que no hauràs esporgat: és l'any de repòs per a la terra. El fruit de la terra en repòs us servirà d'aliment, a tu, al teu servent i a la teva serventa, al teu jornalier i a l'immigrant, a tots els qui viuen a casa teva. Allò que la terra produeixi servirà també d'aliment al teu bestiar i als animals feréstecs que hi hagi al teu país. »Després compta set setmanes d'anys, és a dir, set vegades set anys, que són quaranta-nou anys. Llavors, arribat el dia deu del mes setè, que és el dia de l'Expiació, fes que ressoni el corn per tot el país: declareu sant l'any que fa cinquanta i proclameu la llibertat a tots els habitants del país. Aquest any serà l'any del jubileu: els qui s'havien venut el patrimoni, el recobraràn, i els qui s'havien venut ells mateixos, retornaran al seu clan. Cada cinquanta anys és un any jubilar: aquell any no sembrareu, ni segareu el que haurà crescut espontàniament, ni veremareu els raïms dels ceps que no haureu esporgat, perquè és l'any del jubileu, un any sant: mengeu el que creixi als camps. »Aquest any del jubileu cadascú recobrarà el patrimoni que s'havia venut. Per això, en les operacions de compra i venda, que ningú no perjudiqui un altre germà israelita. Compreu o veneu tenint en compte els anys transcorreguts des del darrer jubileu i el nombre de collites anyals que hi haurà fins al jubileu vinent: el preu de les terres serà més alt com més anys faltin, i més baix, si en falten pocs, ja que de fet només compreu i veneu un cert nombre de collites. Ningú no ha de perjudicar l'altre. Reverencieu el vostre Déu. Jo sóc el Senyor, el vostre Déu. »Compliu els meus decrets, observeu les meves decisions i habitareu segurs en el vostre país. La terra donarà els seus fruits, menjareu fins a saciar-vos i podreu viure segurs al país. »Potser us preguntareu: "Què menjarem l'any setè si no podem sembrar ni collir?" Sapigueu que l'any sisè us enviaré la meva benedicció perquè la terra produeixi la collita necessària per a tres anys. L'any vuitè tornareu a sembrar els vostres camps, però encara menjareu de l'última collita, fins que arribi la collita de l'any novè. »Les terres no es poden vendre definitivament, perquè tot el país és meu, i per a mi vosaltres no sou més que uns immigrants i uns forasters. Per això, de totes les terres del vostre patrimoni, en mantindreu el dret de rescate. »Si un dels teus germans israelites cau en la misèria i ven part de les terres que formen el seu patrimoni, el seu parent més pròxim té dret a rescatar allò que l'altre ha venut. Si algú no té cap parent que li ho rescati, però troba els mitjans per a rescatar-ho ell mateix, descomptarà els anys passats des de la venda i pagarà al comprador el valor de les anyades que resten fins al jubileu: així recobrarà el seu patrimoni. Però si no troba els mitjans per a pagar aquestes anyades, la part que va vendre quedarà en poder del comprador fins a l'any del jubileu. Llavors el venedor recobrarà el seu patrimoni.*
- **Dt 15,1-6:** *»Cada set anys, condona els deutes de tothom. La condonació es fa així: quan es proclami la condonació dels deutes en honor del Senyor, tothom qui*

hagi fet un préstec a un altre israelita, un germà seu, li perdonarà el deute i no l'hi reclamarà més. Reclama el pagament dels deutes a l'estranger; però allò que hagi prestat al teu germà, perdona-li-ho. »No hi ha d'haver pobres entre els teus, ja que el Senyor, el teu Déu, et beneirà abundantment en el país que et dóna en herència perquè el posseeixis; cal, però, que escoltis i obeeixis el Senyor, el teu Déu, mirant de posar en pràctica aquest manament que avui et dono. El Senyor, el teu Déu, et beneirà, com t'ha promès. Prestaràs a moltes nacions i no hauràs de manllevar-los res. Dominaràs moltes nacions i elles no et dominaran.

1. En els inicis. Els Pares de l'Església. Criteris

– La Didajé.

Dóna a tot aquell qui et demani i procura de no reclamar-li-ho; perquè és voluntat del Pare que tothom rebi dels seus propis dons. Benaurat aquell qui dóna d'acord amb el precepte, perquè està exempt de blasme; però, ai! del qui rep: perquè si rep quan està en necessitat, està net de culpa, però si rep sense estar en necessitat, haurà de donar compte del motiu i de la finalitat del do rebut. I ficat a la presó serà jutjat sobre el que va fer i no en sortirà fins que no hagi pagat fins l'últim quadrant.

Però sobre això també està escrit: Que et suï l'almoïna a les mans fins que sàpigues a qui al dones (I,4-6).

No seràs dels qui obren les mans per prendre i les clouen per donar. Si tens (alguna cosa guanyada) amb les teves mans, dóna'n en remissió dels teus pecats. No dubtaràs a donar ni murmuraràs en fer-ho, perquè coneixeràs un dia qui és qui et recompensarà degudament.

No giraràs la cara a l'indigent, sinó que comunicaràs totes les coses amb el teu germà i no diràs que són teves; car sou coparticipants en la immortalitat, amb més raó encara en els béns corruptibles (IV,5-7).

– Primera Apologia de Justí. L'Eucaristia.

Tot seguit, quan hem banyat d'aquesta forma el candidat que ha cregut i ha fet la seva adhesió, el portem al lloc on es troben units els anomenats germans per fer amb tot fervor unes pregàries en comú per nosaltres mateixos, per l'il·luminat, per tots els altres d'arreu del món: que, coneixent ja la veritat, meresquem de ser considerats bons ciutadans per les obres i observants dels manaments, i així assolim la salvació eterna. Acabada la pregària, ens saludem els uns als altres amb un bes. Després hom presenta al president dels germans pa i una copa d'aigua i de vi barrejat; ell els pren i tributa glòria i lloança al Pare de l'univers per mitjà del nom del Fill i de l'Esperit Sant, i fa una llarga acció de gràcies per haver-se dignat a concedir-nos aquests béns. Finides les pregàries i l'acció de gràcies, el poble hi assenteix dient: Amén. La paraula hebrea amén vol dir: Així sia. Un cop el president ha donat gràcies i tot el poble hi ha assentit, aquells qui entre nosaltres són anomenats diaques fan participar cada assistent del pa i del vi i aigua sobre els quals s'ha fet l'acció de gràcies. I en porten als absents.

Aquest aliment rep entre nosaltres el nom d'Eucaristia. I ningú no pot participar-ne lícitament fora d'aquell qui cregui que allò que ensenyem és veritat, hagi rebut el bany del perdó dels pecats i per al nou naixement i visqui tal com Crist ens ensenyà. Aquest aliment no el prenem pas com si fos un pa i una beguda qualssevol. Car ens ha estat ensenyat que Jesucrist, el nostre Salvador, fet carn mitjançant el Logos de Déu, assumí carn i sang per la nostra salvació. Doncs, de la mateixa manera, l'aliment sobre el qual hem donat gràcies mitjançant la paraula de la pregària que prové d'ell aliment del qual es nodreixen per transformació la sang i carn nostres és el cos i la sang d'aquell Jesús encarnat. En efecte, els apòstols en les Memòries que ens han deixat i que s'anomenen Evangelis, ens han transmès que així els fou manat: que Jesús prengué el pa, donà gràcies i digué: Feu això en memòria meva. Això és el meu cos. I semblantment prengué el calze, donà gràcies i digué: Això és

la meva sang. (Mt 26,26s; Mc 14,22s; Lc 22,19s; 1Co 11,23). I només en donà part a ells. Imitant-ho, els dimonis malvats han fet córrer que això també passa en els misteris de Mitra. Ja sabeu, o podeu esbrinar-ho, que en els ritus d'iniciació se serveix pa i una copa d'aigua amb certes invocacions.

Després d'això, no parem de recordar-nos mútuament aquests fets. I els qui tenim, socorrem tots els necessitats. I sempre ens assistim entre nosaltres. Beneïm el Creador de l'univers mitjançant el seu Fill Jesucrist i l'Esperit Sant per totes les coses que en rebem. El dia que en diuen del Sol se celebra en un mateix indret l'assemblea de tots els qui viuen a ciutat o a la pagesia, i es llegeixen les Memòries dels Apòstols i els escrits dels profetes, fins que el temps ho permet. Quan el lector ha acabat, el president amb un discurs amonesta i exhorta a imitar tan bells exemples. A continuació tots a l'una ens posem drets i elevem pregàries. Acabada aquesta pregària com dèiem suara, és ofert pa i vi amb aigua, i el president prorromp igualment en pregàries i accions de gràcies, tant com pot, i el poble hi assenteix aclamant: Amén. Llavors segueix la distribució i participació de cadascú en els aliments sobre els quals s'ha fet l'acció de gràcies. I per mans dels diaques és enviat als absents. Els qui tenen en abundància i ho volen, segons decisió personal, donen el que els sembla. La col·lecta és posada a disposició del president, i ell socorre orfes i vídues; els qui passen necessitat per malaltia o una altra causa; els qui són a la presó, els forasters de pas; en una paraula, esdevé protector de tots els qui estan en necessitat. Tots fem aquesta assemblea conjuntament el dia del Sol perquè és el dia primer en què Déu, transformant la tenebra i la matèria, creà el món, i també perquè, aquest mateix dia, el nostre Salvador Jesucrist ressuscità d'entre els morts. En efecte, el van crucificar la vigília del dia de Cronos, i l'endemà del dia de Cronos, que és el dia del Sol s'aparegué als seus apòstols i deixebles i els ensenyà aquestes doctrines que ara us fem a mans perquè les examineu (1Apol. 65-67).

– **El model: el Discurs a Diognet.**

Els cristians, efectivament, no es distingeixen dels altres homes ni pel país, ni pel llenguatge, ni pels vestits. Perquè ni habiten ciutats exclusivament d'ells, ni parlen cap dialecte especial, ni duen una vida a part.

En realitat, aquesta doctrina no els ha estat pas descoberta gràcies al talent o a l'especulació d'homes curiosos, ni professen, com d'altres, una opinió humana.

Per altra banda, bo i repartint-se en les ciutats, gregues o bàrbares, tal com a cadascú hagi tocat en sort, i emmotllant-se als usatges locals en qüestió de vestimenta, menjar i convivència, mostren l'admirable i, per confessió de tothom, paradoxal condició de llur ciutadania.

Resideixen a les pròpies pàtries, però com a forasters; compleixen tots els deures de ciutadans, i suporten totes les càrregues com els estrangers; qualsevol terra estrangera resulta per a ells pàtria, i tota pàtria, terra estrangera. Es casen com tothom, engendren fills; però no exposen els nadons. Comparteixen tots la taula, però no el llit. Es troben dins la carn, però no viuen segons la carn. Passen el temps sobre la terra, però tenen els drets de ciutadania al cel. Obeeixen les lleis establertes, però amb llurs vides superen les lleis. Estimen tothom, i de tothom són perseguits. Se'ls desconeix, i tanmateix se'ls condemna. Se'ls mata, i així se'ls fa obtenir la vida. Són pobres, i enriqueixen molta gent. Manquen de tot, i abunden en tot. Hom els menysprea, i en els menyspreus troben llur glòria. Hom els calumnia, i hi troben la justificació. Són insultats, i ells beneeixen; ultratjats, i ells honoren. Tot fent el bé, són castigats com a malfactors; punits, s'alegren com si conservessin la vida.

Pels jueus són combatuts com a membres d'una altra raça; pels grecs són perseguits, i els mateixos que els detesten no sabrien dir el motiu de llur odi.

En un mot: el que és l'ànima en el cos, això són en el món els cristians (Diog 5-6,1).

– **La visió martirial:** Cartes d'Ignasi d'Antioquia, sobretot la de Roma. Sant Fructuós.

- **Les apologies** qüestionen l'ordenament jurídic: Tertul·lià.

2. Sobre la vida monàstica

- El pas que es produeix com a model del màrtir al monjo. **La vida de sant Antoni.**
- **La Regla de sant Benet.**

3. Criteris en els Pares del segle d'or

- **La universalitat de la salvació** i del gènere humà. "Catòlica".
- **El destí universal dels béns creats.**
- **La possessió i l'ús dels béns.**
- **La necessitat de l'almoïna.**
- **La comunitat de béns.**
- **La relació entre la pau i la justícia corregida per l'amor.**

4. Alguns textos d'alguns autors

- **Climent d'Alexandria.**

Els qui es preocupen seriosament de la seva salvació, han de tenir per principi primer que qualsevol possessió de riquesa se'ns dona per raó de l'ús (*El pedagog*, 2,3).

Déu va crear el gènere humà per a la comunió o comunicació dels uns amb els altres, tal com Ell va començar per repartir d'allò seu i ho va fer a tots els homes als quals va donar el Logos comú i tot ho va fer per a tots. Així, tot és comú i que no pretenguin els rics tenir més que els altres. Per tant, allò que «tinc i m'en sobra, ¿per què no n'he de gaudir?» No és humà ni és propi de la comunió de béns. És propi de la caritat dir: «Tinc, ¿per què no donar-ne part als necessitats?». El que ho senti així és perfecte perquè ha complert el manament d'"estimar el pròxim com a si mateix" (*El pedagog*, 2,12)

Sé molt bé que Déu ens ha donat la facultat d'ús, però només fins allà on és necessari, i va voler, per altra banda, que l'ús fos comú. I és absurd que un de sol visqui entre delícies, mentre molts més estan en la misèria. Com n'és de molt més gloriós fer un benefici a molts que no pas viure en una casa luxosa! És molt més intel·ligent gastar a favor dels homes, que no pas en pedres precioses i objectes d'or (*El pedagog*, 2,12)

- **Joan Crisòstom.**

No és un mal que un de sol tingui els béns que són del Senyor, que gaudeixi un de sol d'allò que és comú? O és que no és del Senyor la terra i tot el que conté? Ara bé, si tot el que tenim pertany al Senyor de tots, també pertany als que són, com nosaltres, servents seus. No ens adonem que aquest és l'ordre establert en les grans coses? A tots se'ls dona per igual la seva ració de blat, ja que surt dels graners de l'amor. La casa senyorial està oberta a tots. Són comuns també totes les coses imperials: les ciutats, les places, els passeigs són comuns a tots. Tots en participem per igual (*Homilia a la primera carta a Timoteu*, 12,4).

Jo us exhorto a què recordeu sempre allò que val per a tot; és a dir: que no donar als pobres dels propis béns és cometre amb ells un robatori i atemptar contra la seva pròpia vida. Recordeu que no retenim el que és nostre, sinó el que és d'ells. Si fomentem aquestes íntimes disposicions donarem llargament de les nostres riqueses, alimentarem aquí al Crist famolenc i tindrem allà un gran dipòsit i obtindrem els béns venidors (*Sobre Llätzer*, 2,4).

Em diràs, com puc practicar l'almoina, si jo sóc pobre? Precisament perquè ets pobre pots practicar molt més l'almoina. I és així que el ric, embriagat per l'abundància del seu diner, presoner d'una febre i d'un amor insaciablen, només pensa en fer créixer allò que té; el pobre, en canvi, com que està lliure d'aquesta malaltia i no pateix aquesta debilitat, es desprèn molt més fàcilment d'allò que té (*Sobre l'Incomprensible*, 8,2).

– **Ambrós de Milà.**

Fins on voleu portar, oh rics, la vostra cobdícia insensata? És que us creieu que sou els únics habitants de la terra? Per què expulseu de les vostres possessions els que tenen la vostra mateixa naturalesa i reclameu per a vosaltres sols la possessió de tota la terra? La terra ha estat creada en comú per a tots, pobres i rics; per què us arrogeu, oh rics, el dret exclusiu de la terra? Ningú no és pobre per naturalesa, ja que aquesta ens engendra igualment pobres a tots. Naixem nus, sense or ni plata (*Sobre Nabot*, 2).

– **Agustí d'Hipona.**

Quan venia cap a aquí, pel camí una vegada més m'han parat els pobres i m'han pregat que intercalés una paraula a favor seu, ja que es queixen de que últimament han rebut molt poc per part vostra. També esperen quelcom de nosaltres, els clergues; fem el que podem, però els nostres mitjans són limitats. Això vol dir que nosaltres som els delegats dels pobres davant vostre (aplaudiments). Ho heu sentit i aplaudiu. Que li siguin donades gràcies a Déu! (*Sermo* 61,13).

De les coses, uns n'usen bé i altres malament. Els que les usen malament hi enganxen i lliguen el seu cor; és a dir, es fan esclaus de les coses, quan aquestes haurien d'estar sotmeses a ells, i posen en elles tot el seu bé, quan ells haurien de ser el bé d'elles per mitjà d'un recte ordenament i d'un bon ús. Al contrari, els que n'usen rectament mostren que són béns, però no per a ells mateixos, ja que no els fan ser ni millors ni pitjors, sinó que són ells més exactament els qui fan que les coses siguin bones (*Sobre el lliure albir*, 1,15,33).

Si dels governs en traiem la justícia, en què es converteixen sinó en colles de lladres a gran escala? I aquestes colles, què són sinó regnes en petit? Són un grup d'homes, es regeixen per un cap, es comprometen amb un pacte mutu, es reparteixen el botí segons la llei acceptada per ells. Suposem que a aquesta colla se li afegeixen nous grups de bandits i arriba a créixer fins a ocupar posicions, establir casernes, prendre ciutats i sotmetre pobles: obertament s'autodenomina regne, títol que clarament li és conferit, no per l'ambició deposada, sinó per la impunitat aconseguida. Amb molta finor i amb gran profunditat, un pirata capturat presoner va respondre al cèlebre Alexandre Magne. El rei en persona li va preguntar: «Què et sembla tenir el mar sotmès al pillatge?» «El mateix que tu -va respondre-li- tenir-hi el món sencer. Només que a mi, com que ho faig amb una pobra galera, m'anomenen bandit, i a tu, com que ho fas amb tota una flota, t'anomenen emperador (*De Civ. Dei* IV,4).

La pau del cos és l'ordenada complexió de les seves parts. La pau de l'ànima irracional, l'ordenada calma dels seus instints. La pau de l'ànima racional és la concòrdia ordenada entre el coneixement i l'acció. La pau del cos i de l'ànima la vida ordenada i la salut de l'ésser viu. La pau entre l'home mortal i Déu és l'ordenada obediència en la fe sota la llei eterna. La pau dels homes, la seva ordenada concòrdia. La pau de la família és l'ordenada concòrdia entre els que manen i els qui obeeixen. La pau de la ciutat és l'ordenada concòrdia entre els ciutadans que governen i els governats. La pau de la ciutat celestial és la ciutat ordenadíssima i concordíssima per a gaudir de Déu i els uns dels altres en Déu. La pau de totes les coses, la tranquil·litat de l'orde. L'orde és la disposició que assigna a les coses iguals i a les desiguals, a cadascuna el seu lloc (*De Civ. Dei* 19,3,1)

– **Basili de Cesarea.**

El ric no és senzillament digne d'enveja per la seva riquesa, ni el poderós per la seva alta dignitat, ni el fort per la força del seu cos, ni el savi per l'abundància de la seva paraula. Tot això són instruments de la virtut per als que els saben usar, però no tenen la benaurança en si mateixos. I el que n'usa malament és un desgraciat, com el que es traspassa a si mateix amb l'espasa que va agafar per a venjar-se dels seus enemics. Però si hom tracta bé i conforme a la raó les coses presents, i és bon dispensador dels béns que Déu li ha confiat, i no els aplega solament per al seu profit i el seu plaer, aquest és digne de lloança i amor, per la caritat que mostra envers els seus germans, per la seva generositat i condició benèfica (*Homilia sobre l'enveja*, 5).

– **Gregori el Gran.**

Quan proporcionem alguna cosa necessària als indigents, els estem retornant el que és seu, no els donem pas d'allò nostre. Més aviat estem pagant un deute de justícia més que no pas fent una obra de misericòrdia (*Regla Pastoral*, 3,21)

5. Alguns fragments de la *Misericordiae vultus*

- *El Senyor Jesús indica les etapes de la peregrinació mitjançant la qual és possible assolir aquesta meta: “No judiqueu, i no sereu judicats; no condemneu, i no sereu condemnats; perdoneu, i sereu perdonats. Doneu, i us donaran: us abocaran a la falda una bona mesura, atapeïda, sacsejada i curulla fins a vessar. Tal com mesureu sereu mesurats” (Lc 6,37-38). Diu, abans que res, **no jutjar i no condemnar**. Si no es vol incórrer en el judici de Déu, ningú no es pot convertir en el jutge del propi germà. Els homes amb els seus judicis s'aturen en la superfície, mentre el Pare mira l'interior. Quant de mal fan les paraules quan estan motivades per sentiments de gelosia i enveja! Parlar malament del propi germà en la seva absència equival a exposar-lo al descrèdit, a comprometre la seva reputació i a deixar-lo a mercè de la xafarderia. No jutjar i no condemnar significa, en positiu, saber percebre allò que hi ha de bo en cada persona i no permetre que hagi de sofrir pel nostre judici parcial i per la nostra presumpció de saber-ho tot. Tanmateix, això no és encara suficient per a manifestar la misericòrdia. Jesús demana també **perdonar i donar**. Ser instruments del perdó, perquè hem estat els primers a haver-lo rebut de Déu. Ser generosos amb tots sabent que també Déu vessa sobre nosaltres la seva benevolència amb gran magnanimitat. (MV 14)*
- *En aquest Any Sant, podrem **realitzar l'experiència d'obrir el cor a tots els qui viuen en les més contradictòries perifèries existencials, que sovint el món modern dramàticament crea**. Quantes **situacions de precarietat i patiment** no hi ha en el món avui! Quantes **ferides no segellen la carn** de molts que no tenen veu perquè el seu crit s'ha afeblit i silenciàt a causa de la indiferència dels pobles rics. En aquest Jubileu **l'Església serà cridada a guarir encara més aquestes ferides**, a alleujar-les amb l'oli de la consolació, a embenar-les amb la misericòrdia i a guarir-les amb la solidaritat i la deguda atenció. **No caiguem en la indiferència que humilia, en la rutina que anestesia l'ànim i impedeix descobrir la novetat, en el cinisme que destrueix**. Obrim els nostres ulls per mirar les misèries del món, les ferides de tants germans i germanes privats de la dignitat, i sentim-nos **provocats a escoltar** el seu crit d'auxili. Que **les nostres mans** estrenyin les seves, i que els acostem a nosaltres perquè sentin el caliu de la nostra presència, de la nostra amistat i fraternitat. Que el seu crit es torni el nostre i junts puguem trencar la barrera de la indiferència que acostuma a regnar sobiranament per amagar la hipocresia i l'egoisme.*

*El meu viu desig és que **el poble cristià reflexioni durant el Jubileu sobre les obres de misericòrdia corporals i espirituals**. Serà una **manera de despertar la nostra consciència, moltes vegades ensopida davant el drama de la pobresa**, i per a entrar encara més en el cor de l'Evangeli, on els pobres són els privilegiats de la misericòrdia divina. (MV 15)*